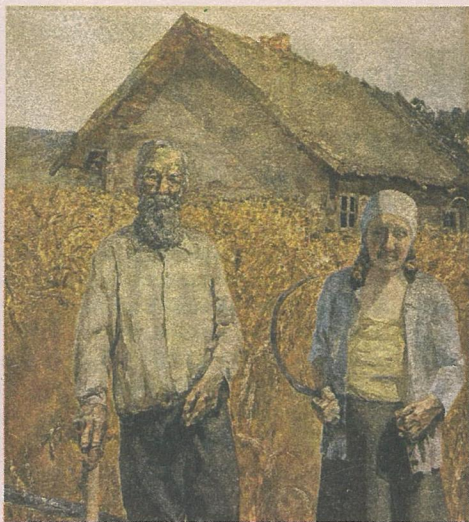

На ўсё свой час

Мінулым разам мы дзякавалі Беларускаму саюзу мастакоў за магчымасць знаёмства з жывапісам мастакоў мінулага, што знаходзіцца ў яго фондзе. Этапныя, знакавыя і меней заўважныя, нават сціплыя работы каштоўныя для даследчыкаў і аматараў айчыннага выяўленчага мастацтва, уважлівых да розных яго эпох. Гэтым разам хацелася б зрабіць крытычную заўвагу, бо чарговая выстаўка, прымеркаваная да 85-годдзя Саюза мастакоў, расчаруе тых, хто пільна сочыць за яго дзейнасцю.

Анатоль Бараноўскі «Бацькі», 1986—1987 гг.

Гаворка пра выстаўку «Адметныя 85», якая экспануецца ў галерэі «Атрыум» Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі да 20 лютага, між іншым, у межах «Трынаале сучаснага беларускага мастацтва». Справа, напэўна, у чаканнях. Пасля агляду змястоўных святочных праектаў «Старшыня» ў Палацы мастацтва і «85 гадоў разам» у Вялікім тэатры можна было меркаваць, што Беларускае саюз мастакоў знойдзе чым прывабіць, парадаваць і бібліятэчных наведвальнікаў. Аднак па нейкіх прычынах не знайшоў — многія работы, якія трапілі ў экспазіцыю, зусім нядаўна складалі вышэйзгаданыя выстаўкі. Натуральна, аргументы, што многія не паспелі пазнаёміцца з кароткатэрміновымі экспазіцыямі альбо нават не ведалі пра іх, прымальныя. І ўсё ж прыкра, што «Адметныя 85» пазбавілі глядача адкрыццяў.

Як і ўжо згаданыя, выстаўка ў Нацыянальнай бібліятэцы прызначана пазнаёміць з найлепшымі традыцыямі і дасягненнямі нацыянальнага выяўленчага мастацтва, а дакладней яго найважнейшым перыядам — 1950—1990 гадамі. Дэманструецца каля 40 работ жывапісцаў, якія паўплывалі на развіццё сацрэалізму, яго «суролага стылю», а таксама на ўдасканаленне і дзейнасць Беларускага саюза мастакоў. Так, сярод аўтараў — колішнія старшыні саюза ці тыя, хто выконваў абавязкі кіраўніка, народныя мастакі

БССР і Беларусі, заслужаныя дзеячы культуры і мастацтваў, лаўрэаты дзяржаўных прэмій... Гэта Іван Ахрэмчык, Яўген Зайцаў, Уладзімір Сухаверхаў, Натан Воранаў, Павел Масленікаў, Віталь Цвірка, Аляксандр Кішчанка, Леанід Шчамялёў і многія іншыя. Адзіны наш сучаснік — Уладзімір Тоўсцік, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, народны мастак Беларусі. Сёння прафесар загадвае кафедрай малюнка мастацкага факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

Гаўрыла Ваішчанка «Вечарэ», 1976 г.

— Заўсёды з вялікім хваляваннем заходжу ў будынак Нацыянальнай бібліятэкі, — адзначаў падчас адкрыцця Уладзімір Антонавіч. — Не толькі новая выстаўка, але і многае з таго, што аздабляе бібліятэку, створана Беларускай саюзам мастакоў — нашымі настаўнікамі і нашым пакаленнем. Работы — цёплы ўспамін пра людзей, якія так, а не інакш адчувалі свет, так ставіліся да яго... Без

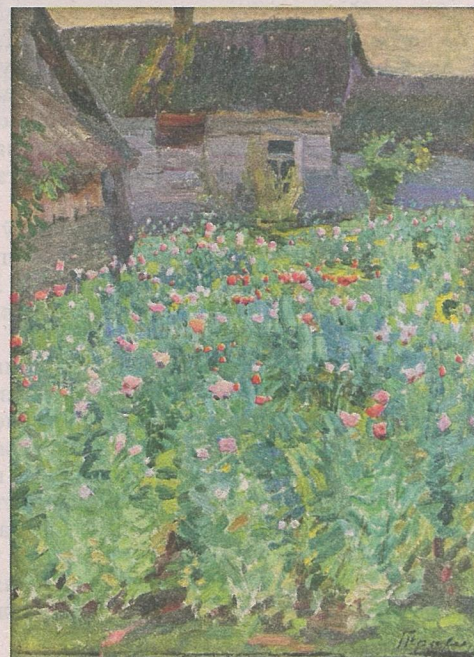
асаблівых фанфар, аднак са шчырымі пацуццямі да Радзімы, краіны, дзяржавы. І за кожным творам — лёс, час і мастацтва.

Экспазіцыю дапаўняюць каталогі, альбомы, рэдкія дакументы (напрыклад, статут Беларускага саюза мастакоў 1939 года), тэматычныя артыкулы мастацтвазнаўцаў у перыёдыцы — усе яны знаёмяць з рознымі старонкамі гісторыі БСМ. Пра яе падчас адкрыцця вялася асобная гаворка.

— Першы з'езд тады яшчэ Саюза мастакоў Беларускай ССР адбыўся ў 1938 годзе — праходзіў з 6 да 9 снежня, — нагадала першы намеснік старшыні БСМ Наталія Шаранговіч. — Прайшло 85 гадоў, але гэта ж толькі імгненне ў гісторыі... Праўда, досыць значнае імгненне. Пра той з'езд захавалася не так шмат успамінаў, і нават Заір Ісаакавіч Азгур хоць і быў дэлегатам, але ў сваёй знакамітай кнізе «Тое, што помніцца...» асабліва не расказваў, як і што адбывалася. Ведаем толькі, што праводзіўся з'езд, што прысутнічалі мастакі і першы старшыня саюза Іосіф Рубінштэйн, як высветлілася, журналіст, на якога ўсклалі абавязкі агульнага парадку. Ужо астатнія старшыні — а іх было 18 — з'яўляліся мастакамі. Гэта гучныя імёны, якія мелі за сабой вялікую гісторыю, значны мастацкі пласт. Мы ганарымся гэтым, а таксама тым, што кожны з твораў прыўнёс нешта сваё ў развіццё Беларускага саюза мастакоў.

Выстаўка знакавая, бо характарызуе эпоху ў мастацтве, лічыць Наталія Васільеўна. Мастацтвазнаўца ўпэўнена: творы дэманструюць тое, што Беларускае саюз мастакоў — суполка адметных твораў. Кожны з аўтараў меў свой твар і з гонарам выконваў сваю місію.

...Саюз жыў і працягвае жыць, а яго фонды, творы з якіх сучаснік мае

Пётр Крохалеў «Маки», 1966 г.

магчымасць разглядаць, папаўняюцца. Сёння ў калекцыі БСМ, што збіралася на працягу некалькіх дзесяцігоддзяў, налічваецца каля 10 тысяч адзінак. Аснову складаюць менавіта жывапіс і графіка. Галоўны захавальнік фондаў Беларускага саюза мастакоў Кацярына Пінчук адзначыла, што шукаюцца магчымасці для стварэння новых плошчаў для захоўвання работ. Між тым створана электронная сістэма ўліку, увесь фонд каталогізуецца і алічбоўваецца. Напрыклад, разгляд калекцыі жывапісу на стадыі завяршэння. А ў марах захавальнікаў — стварэнне каталога фондавай калекцыі. Без перабольшання, рэалізацыя такога праекта стала б знакавай падзеяй для краіны. Чакаюць яе занадта даўно... І, мабыць, на ўсё свой час.

Ю́генія ШЫЦЬКА